

Ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto

RakYmplk 30.05.2024 § 73
90/11.00.01/2024

Valmistelija Ympäristösihteeri Noora Anttila, 040 847 9552

Lapin ELY-keskus on avoimesti toivonut palautetta Kemijoen vesienhoitoalueen keskeisistä kysymyksistä, työohjelmasta ja vesienhoitosuunnitelman ympäristöselostuksen laadinnasta vuosille 2028-2033. Palautteenanto on ollut avoinna 15.12.2023-17.6.2024.

Esittelijä Ympäristösihteeri Anttila Noora

Päätösehdotus Esitän, että ympäristönsuojeluviranomainen antaa seuraavanlaisen palautteen:

Kittilän kunnan ympäristönsuojeluviranomainen pyytää ottamaan huomioon seuraavat asiat Kemijoen vesienhoitoalueen työohjelmassa 2028-2033.

Vesistöjen tarkkailu

Vesistöjen tarkkailussa näytteenottoväliä pitäisi tihentää ja tarkkailualueita laajentaa. Tarkkailtavien parametrien joukkoon tulisi lisätä vesistöjen humuspitoisuus, jolle pitäisi määrittää myös raja-arvo. Raja-arvojen ylittyessä humuksen pääsyä veteen tulisi yrittää rajoittaa. Vertailuvesistöjä tulisi tarkastaa ja tarkkailla säännöllisin väliajoin, koska vesistön tilanne voi muuttua nopeastikin siten, ettei aiemmin määritelty vesistö sovellu vertailukohteeksi. Vesistöalueiden ympäristöt saattavat kehittyä ja ihmistoiminta lisääntyä ranta-alueilla. Vertailuvesistön tilanteesta tulisi kuulla paikallisia toimijoita ja tarvittaessa vertailuvesistö tulisi vaihtaa. Esimerkkinä Kittilän alueella vertailujokena ollut Molkojoki tulisi vaihtaa puhtaampaan.

Pohjavedet

Pohjavesiasioiden käsittelyä vesienhoitosuunnitelmassa voisi kehittää tekemällä kartoituksen ei-lupavelvollisista toiminnoista, jotka sijaitsevat pohjavesialueilla ja vesistöjen valuma-alueilla, ja joilla saattaa olla vaikutuksia vesiin. Kartoituksen tulisi olla riittävän laaja ja kattava. Pohjavesi- ja valuma-alueilla sijaitsevien lupallisten ja ei-lupavelvollisten toimintojen valvontaa ja tiedottamista olisi tehostettava. Viranomaisten olisi pyydettävä riittävän kattavat selvitykset, mm. pohjaveden suojelurakenteista, ennen rakennus-, ympäristö- tai maanainesten ottoluvan myöntämistä. Suojelurakenteiden toteutumista olisi valvottava entistä tarkemmin. Taloudellisten kannustimien jatkaminen suojelusuunnitelmien laatimiseen lisäisi pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien toteuttamista vähitellen. 1 lk pohjavesialueille voisi toteuttaa velvoitteita suojelusuunnitelmien laadintaan. Kittilässä toteutetaan vuoden 2024 aikana suojelusuunnitelmien laadintaa useammalla kohteella, joista taustaineistossa mainittu Ylivaaran pohjavesialue on yksi suunniteltavista kohteista. ELY-keskusten tulisi tarvittaessa päivittää vesilaitosten lupapäätöksiä siten, että jokaisella vedenottamalla olisi selkeä vuorokausiraja pumpattavan veden määrälle.

Yksittäiset toimijat

Metsätalouden ja erityisesti vanhojen metsäojitusten vaikutusta vesistöjen

laatuun ei voi liikaa korostaa. Metsätalouden jälkien ja soiden ennallistamista tulisi priorisoida. Metsähallituksen panostusta tulisi kasvattaa vesienhoidossa ja vesistökuunnostuksissa. Tulisi lisätä koulutusta, neuvontaa ja tiedotusta metsänhoitajille ja metsänomistajille metsänhoidon vesistövaikutuksista.

Ympäristötukijärjestelmällä vaikutetaan isoimpien ammattimaisten maatilojen ympäristövaikutuksiin. Lapin alueella on huomattava määrä ammattimaisesta tuotantoeläinten pitämisestä poikkeavaa eläinten pitoa, kuten rekikoira- ja porotiloja. Lisäksi on pieniä maatiloja, jotka eivät ole ilmoitus- tai lupavelvollisia sekä harrastuksenaan kotieläimiä pitäviä toimijoita. Näiden toimijoiden vesistövaikutukset voivat olla merkittäviä. Maa-ainesten ottamisella voi olla suuria vaikutuksia pohjavesiin ja vesistöihin. Maa-ainesten ottaminen on luvallista toimintaa, ja usein lupapäätöksissä veloitetaan tarkkailemaan ainakin pohjaveden laatua. Valuma-alueilta saataisiin lisätietoa toiminnanharjoittajilta kerätyn tiedon entistä paremmalla suunnittelulla, organisoinnilla ja kokoamisella.

Muita huomioita

Vesistön valuma-alueella sijaitsevia paikallisia toimijoita tulisi tiedottaa ja neuvoa yhteistyön kehittämiseksi. Toiminnanharjoittajien puutteelliset tiedot vesilain lupavelvoitteista toisinaan hidastaa hankkeiden toteuttamista ja saattaa aiheuttaa ennakoimatonta haittaa vesistöille ja pohjavesille. Valtion tulisi varata pysyvä summa vesistöhuoltoon. Vesistökuunnostuksiin myönnettävän rahoituksen pitäisi olla pitkäjänteistä. Jo tehty työ menee hukkaan, jos kunnostusta ei voida jatkaa riittävän pitkään. Hajakuormitusta sekä muuta jätevesihuollon kuormitusta syntyy edelleen, esim. ympärivuotisessa matkailukäytössä olevilta vanhemmilta lomakiinteistöiltä ja muuten tiheästi rakennetuilta vapaa-ajan asuntoalueilta. Valtion tukea tarvittaisiin jätevesijärjestelmien valvontaan ja kunnostamiseen.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.